

A close-up photograph of two people's eyes, one with green eyes and the other with blue eyes, looking towards the camera. The image is used as a background for the book cover.

Ziels- verwanten

Frederiek Jonkman

Ontdekt door
de lezers van

TenPages.com*

*where books are born

Zielsverwanten

Ziels- verwanten

Frederiek Jonkman

ROMAN

TenPages.com*

*where books are born

Springplank | *Amersfoort*

Eerste druk: december 2013

Copyright © 2013 Frederiek Jonkman / Springplank Uitgevers

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photo-print, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

Omslagontwerp:

Brand Builders, Wierden

Opmaak:

Zinnenprikkelend, Amersfoort

Uitgever:

Springplank, Amersfoort

www.klapwijkenkeijsers.nl / www.springplankboeken.nl

ISBN 9789490217525

Opgedragen aan mijn moeder,
mijn zussen, mijn vriendinnen
en mijn muzen Adri, Agnes
en Judith.

En last but not least:
duizendmaal dank
Dirk en Jan-Willem.

DEEL I
SOLO-SAMEN

Rideo ergo sum
Ik lach dus ik ben

Petite histoire

Dwars door België loopt een denkbeeldige lijn die is ontleend aan taal. Een simpel, licht golvend streepje van oost naar west waarover veel woorden zijn vuilgemaakt. Toen onze jaartelling nog geen vier eeuwen oud was, ontstond al een scheiding der geesten; de toenmalige cultuurgrens volgde zo'n beetje de Via Belgica, de Romeinse heirbaan tussen Keulen en Bavay.

Over de huidige verdeling, die dateert van 1962, is lang en verhit gepraat. Rond de taallinie op de geografische kaart werd vaak per gemeente beslist of die tot het noordelijke of het zuidelijke stuk van het land zou gaan behoren. Doorslaggevend was het aantal Frans- dan wel Nederlandssprekende inwoners. In Brussel kwamen ze er niet helemaal uit, waardoor in Vlaanderen een tweetalig eiland verscheen. Dat in Wallonië kleine, Vlaamssprekende enclaves bestonden, speldenprikjes op de taalkaart, was minder interessant. Het betrof slechts enkele gehuchten diep in de Ardennen, waar de bevolking zich nauwelijks roerde. De jagers, houthakkers en keuterboeren die hier wonen, bedienen zich heden ten dage nog van het Nederlands. Ze mengden zich weliswaar met Waals bloed, maar hun spreektaal bleef het Vlaams. Ze vormen een onafhankelijk en ruig natuervolk, dat wetten voornamelijk ziet als aardige suggesties van ambtenaren. Met enige fantasie kun je hen vergelijken met de Galliërs binnen het Romeinse rijk. Die hadden echter hun toverdrank; de nog Nederlands pratende populatie in Wallonië moet het met alcohol doen. Het vrolijk stemmende vocht dat voor even vergetelheid biedt, een korte illusie van geluk geeft in een bestaan dat zo gloedvol en mooi, maar tegelijkertijd zo wreed en onvoorspelbaar kan zijn. Laten we proosten op onze verliezen, teleurstellingen en tegenslagen, maar bovenal op de onoverwinnelijkheid van vriendschap die zegeviert in de veldslagen van het leven.

Für Elise

Gravin Tel leerde mij wat liefde is. Nee, niet die van vuur en vlam en brandende begeerte, maar gewoon een diepe genegenheid die je jegens iemand kunt voelen. Ik wist mij weliswaar geliefd, maar meestal werd die affectie mij gecamoufleerd getoond. In de vorm van complimentjes en cadeaus bijvoorbeeld, via vermaningen, grapjes, aansporingen, spreekwoorden zelfs. Zoals de kunstenaar Christo gebouwen omhult met stoffen; ze blijven herkenbaar, maar zijn vakkundig vermomd.

Bij de gravin kwam de liefde recht uit haar hart, ze wond er geen doekjes om. Spontaan en enthousiast omarmde ze mij; bovendien werkte haar openheid aanstekelijk: in haar gezelschap durfde ik mijn tweede huid zonder reserves af te leggen, de vliedsdunne laag van voorzichtigheid die ik ongemerkt strak om me heen had gesponnen in de loop der jaren. Je zou kunnen zeggen dat ze mij meteen inpakte.

Als je geen zussen hebt, probeer je vriendinnen te vinden die deze rol in je leven willen vervullen. Je bent op zoek naar een surrogaatzuster. Iemand van wie je onvoorwaardelijk houdt, maar aan wie je je bij tijd en wijle ook vreselijk stoort. Die op je lijkt, maar de dingen toch anders doet dan jij. Met wie je onbedaarlijk kunt lachen, eindeloos kunt kletsen. En niet te vergeten: die je soms bijzonder pijnlijk weet te raken met haar ondoordachte opmerkingen. Gewoon, een mens met wie je verbondenheid voelt en met wie je lief en leed deelt.

Gravin Tel en ik waren beiden solokind en vonden in elkaar zuszoekende zielsverwanten. Niet alleen ons eenlingschap, ook de energie waarmee we werkten aan (zij) en nadachten over (ik vooral) de heroïek van onze toekomst, schiep meteen een sterke band. Wij keken krachtdadig vooruit, attaqueerden het onbekende en dat alles met een fantastische jeugdige onbezonnenheid. Wij

snakten naar nieuwe ervaringen, ontmoetingen en uitdagingen; niets liever dan opwinding wilden we.

Misschien moet je een bepaalde leeftijd bereiken om met weemoed vast te stellen dat iets passé is. Alles heeft een eerste en een laatste keer, plus een omslagpunt voor het besef dat de laatste keer voorgoed voorbij is gegaan zonder dat je erbij stilstond of er extra van genoot. En het moment dat je meer terugblijkt dan vooruitkijkt komt uiteindelijk onherroepelijk voor iedereen die oud wordt.

Gravin Tel en ik waren druk bezig onze toekomstige herinneringen in hoog tempo bij elkaar te sprokkelen. Ons bestaan zat nog boordevol eerste keren. En we sloegen een stevige basis voor veel sterke verhalen verderop in ons leven. Niet voor niets bracht de drang naar nieuwe belevenissen ons bij elkaar. Onze vrouwenvriendschap was au fond gebaseerd op iets onnozels als autopenne. En op onze technische hulpeloosheid. Hoewel ik de cursus *Pech onderweg* met goed gevolg had doorlopen, kon ik mijzelf niet redden. Maar, zoals Nederlands nationale voetbalgoeroe al uitvond: elk nadeel heb z'n voordeel. De gravin en ik, wij maakten van een pechgeval een geluksgeval. Na onze weinig heldhaftige ontluistering als *queens of the road* deelden wij een aantal zomers zalige dagen en weken met elkaar. Volledig zorgeloos, niet wetend van het spreekwoordelijke zwaard dat vervaarlijk boven onze hoofden zwaaide, van magere Hein, die altijd om de hoek stond te gluren. We dansten door het leven zonder ons ook maar één moment van enig kwaad bewust te zijn.

Wanneer met elkaar verweven personen en plaatsen niet meer bestaan, stel je jezelf op onzekere momenten vreemde vragen. Is het wel écht gebeurd? Was ik er inderdaad bij? Ging het zus of ging het zo? Je gaat twijfelen aan je eigen *memory card*. Als ik terugkijk en de gravin zie lopen, zie ik haar ranke figuur, haar elegante manier van bewegen, haar aanstekelijke, tegelijk zo beheerste

glimlach. Mijn surrogaatzus, wat hield ik van je. Helaas, je bent voorgoed voorbij. Een herinnering ben je slechts. Maar zo lang ik kan zal ik aan je blijven denken, tot je beeltenis vervaagt, je stem langzaam wegebt en ik mijn fotoboek moet openslaan om te kijken hoe je er ook al weer uitzag. Ik wacht op het moment waarop je transformeert tot slechts een statisch plaatje op een schermpje in mijn hersenen en onze zomerweken samen zijn verworven tot een zweem van zoete, roze dagen die zich aaneenrijgen tot een licht wazig lint in mijn memoires.

Als ode aan jou - gracieuze Gravin Tel - schrijf ik dit verhaal. Kun je je nog herinneren hoe wij elkaar voor het eerst tamelijk schrikachtig zagen, in schemerachtige omstandigheden, tijdens die rare, regenachtige nacht? Ik wist tragisch genoeg niet eens waar ik me precies bevond. Het was vriendschap op het eerste gezicht. Of moet ik het zusterschap noemen? Laat ik dit zeggen: het was. Jij was.

Hulpeloos

Ik ontmoette hem op de snelweg in België. Het was hoogzomer, het regende dat het goot en ik reed richting Frankrijk. Ergens tussen Luik en Bastenaken, omklemd door de eindeloze Ardeense wouden, begon mijn auto plotseling te sputteren. Ik stuurde voorzichtig de vluchtstrook op, waar de motor helemaal stilviel. Ik liep het lijstje af. Controleerde de zekeringen: okay. Pakte de paraplu van de achterbank, opende de motorkap en checkte de vitale punten die ik mij herinnerde uit *Pech onderweg*. Ook okay. Ik drukte kabels extra stevig vast, keek of slangen wellicht los zaten en sloeg op onderdelen. Tussendoor probeerde ik de motor een aantal keren aan de praat te krijgen, maar er kwam geen geluid uit. Daar stond ik dan, in een gigantische bui in België. Een praatpaal zag ik nergens, een mobiele telefoon had ik nog niet en ik vroeg me af of er een Belgische Wegenwacht bestond die het traject op gezette tijden langsreed, op zoek naar pechvogels als ik. Ik kroop weer achter het stuur en veegde met mijn mouw de ramen schoon. De omgeving was het exploreren waard, een huis zag ik echter in de verste verte niet, dus besloot ik maar in mijn onbetrouwbare *old timer* te blijven zitten wachten. Zo nu en dan schoot een auto voorbij, waardoor plassen tegen de zijkant van mijn wagen opspatten. Ik zou een automobilist kunnen aanhouden. Maar wie stopt er met zulk hondenweer? Bovendien zou het een potentiële aanrander kunnen zijn. Misschien moest ik, als de regen ophield tenminste, gaan lopen tot de bewoonde wereld in zicht kwam. Geen idee hoe ver dat was.

Zo overwoog ik diverse alternatieven. Het water viel gestaag uit de hemel en in mijn auto werd het steeds kouder. Ik probeerde nog eens te starten. Tevergeefs. Er had zich nog geen enkele oplossing aangediend om zonder risico's of grote ongemakken een einde aan deze situatie te maken. Maar ik besepte ook dat ik niet eeuwig op de vluchtstrook kon blijven staan. Ik begon na te denken over

België. Eerlijk gezegd wist ik helemaal niets van het land. België bestond voor mij uitsluitend uit een heuvelachtige snelweg door de Ardennen die mij via Luxemburg naar Frankrijk leidde. En de ene helft van het land sprak Vlaams, de andere helft Frans - meende ik mij te herinneren. Ik begon mezelf te verwijten dat ik die laatste taal slechts op horecaniveau sprak. Want hoe leg je een Franssprekende Belg uit dat er iets met je auto aan de hand is? *Je ne suis pas heureux parce que'il pleut et ma voiture ne marche pas?*

De tijd tikte door. Het werd al een beetje schemerig. Ik dacht aan mijn reisschema en voelde me steeds treuriger. Ik zat nu al meer dan een uur voor me uit te staren, wachtend op een geniale inval. De regen kletterde onophoudelijk op het dak. Opeens bonkte er iemand tegen het raam. Ik schrok me wild; mijn hart klopte in mijn keel. Ik keek voorzichtig opzij. Naast mijn auto stond een man in een donkere regencape met een grote capuchon druk naar mij te gebaren. Ik draaide het raampje met de nodige reserves een klein eindje naar beneden. 'Hebt u panne?', vroeg de cape in onvervalst Nederlands, zij het met een stevige zuidelijke tongval. Ik schatte hem op een jaar of veertig. Gewoon gezicht, beetje dik, hij zag er goedig uit. 'Dat kun je wel zeggen', antwoordde ik zo rustig als ik kon. Ik probeerde bovendien heel onaantrekkelijk te kijken. Je weet maar nooit wat voor vlees je in de kuip hebt. 'Zullen we dan 'es een blik onder de motorkap werpen, jongedame?', stelde de grote onbekende voor. Ik knikte, pakte mijn nog natte paraplu, opende het portier en liep achter de cape aan tot voor de auto. Geroutineerd ontgrendelde hij de motorkap, boog zich voorover en begon vervolgens aan allerlei kabels en slangen te trekken. Ik keek verkleumd toe en wenste dat ik bij een warme kachel zat. De cape prutste nog wat terwijl hij onverstaanbaar mompelde, waarschijnlijk over auto-onderdelen. Tenslotte richtte hij zich weer op en draaide zich naar mij toe. 'Ik zie niks', zei hij. 'Maar u kunt hier ook niet blijven, het is zo meteen stikdonker. Veel te gevaarlijk voor een vrouw alleen. Kom maar met mij mee naar huis. Hebt u een tas bij u?' Een tas? Ik had een complete koffer bij me. Ingepakt

voor drie weken vakantie in het zuiden van Frankrijk. En mee naar huis? Lieve hemel, in wat voor situatie was ik nu weer verzeild geraakt? En wat moest ik doen? Wat was wijsheid? De cape stond voor mij, duidelijk te wachten. ‘Eh..., ik eh.... heb een koffer achterin’, antwoordde ik hikkend. De man stapte op zijn grote rubberen laarzen resoluut naar de kofferbak, trok die open en tilde mijn loodzware Samsonite er zonder enige moeite uit. ‘Vergeet niet uw auto op slot te doen’, adviseerde hij. ‘Morgen halen we ‘m wel op.’

Ik pakte mijn handtas van de voorbank, sloot alle portieren en speurde rond in de schemering. Waar was de cape met mijn koffer gebleven? Voor het eerst in mijn leven wist ik werkelijk niet wat ik zag. Achter mijn levenloze auto stond een brommer. En aan die brommer was een karretje met een dekzeil gekoppeld. De man was bezig mijn koffer onder het dekzeil te wurmen. De vragen vlogen door mijn hoofd. Wat doet iemand met een brommer op de snelweg? Waar gaat-ie met mijn koffer heen? En hoe moet ik mee? Kortom: wat gebeurt hier allemaal? Help!

De cape knoopte het dekzeil dicht, wenkte mij en gebod: ‘Stap achterop!’ Ik was met stomheid geslagen, maar gehoorzaamde en ging op de brommer zitten met mijn handtas onder de ene en de paraplu onder de andere arm geklemd. We reden over het smalle vluchtstrookje tot de eerstvolgende afslag. Daarna gingen we afwisselend links- en rechtsaf; soms minderden we vaart en klommen we voor mijn gevoel naar boven. Het karretje volgde gedwee. Ik herkende door de duisternis niets meer en werd steeds angstiger, natter en kouder, maar hoe bang ik ook was, het kon me allemaal geen barst meer schelen.

Met een schok stopten we. Ik draaide mijn hoofd en zag de contouren van een huis tegen een diepgrijs decor met hoge, druipende bomen. ‘We zijn er’, klonk het van onder de cape. Ik stapte af met stijve benen, probeerde ze te strekken en liep stram

achter mijn redder aan richting voordeur. Even later stond ik hevig druipend in een schemerige vestibule met een versleten kokosmat op de donkerbruine tegels. In de hoek stonden gigantische groene rubberen laarzen met een plas water eromheen. De brommerrijder ging weer naar buiten en kwam na enkele minuten met mijn bagage terug. ‘Trek hier maar wat droogs aan’, mompelde hij en liet mij alleen. Ik opende mijn koffer. Tussen mijn bikini, badlaken, strandslippers en zomerjurkjes zocht ik naar iets warmes. Ik trok al mijn natte kleren uit, gooide ze in een hoek, droogde mezelf af en schoot snel een slipje, een spijkerbroek, een shirt en een vestje aan. Ik opende een deur en ontdekte een romantisch toilet met een roze pot en bloemenbehang. Vanuit de kamer hoorde ik allerlei geluiden. Rammelend keukengerei. En de grote onbekende praatte klaarblijkelijk tegen iemand. ‘Klaar?’, schreeuwde hij ineens. ‘Ja!’, riep ik terug. ‘Nou, kom dan binnen!’

De cape was de cape niet meer. Hij bleek getransformeerd in een lange, tamelijk corpulente man in manchester broek plus blauwe schipperstrui, die met de rug naar mij toe stond, druk doende de potkachel op te stoken. Ik leunde rillend met mijn rug tegen de deurpost en keek de ruime kamer rond. Er stonden een robuuste tafel met stoelen voor een ouderwetse keuken, uitgerust met een imposante oven, een bank waarop een bovenmaatse herder zacht grommend naar mij lag te loeren, een paar fauteuils voor de potkachel en een grote buffetkast in de hoek. Op de vloer lag een royaal, half versleten Perzisch tapijt, aan de wand hingen nostalgische olieverflandschappen in vergulde lijsten. Het voelde warm en gezellig. Mijn redder draaide zich om; ik nam zijn gezicht, dat me in eerste instantie aan de kop van een bloedhond deed denken, nieuwsgierig op. Lang en vlezig was het, met een te ruime, vooral op de wangen ietwat hangende huid. Hij had kort stekelig haar, borstelige wenkbrauwen, diepliggende donkere ogen, een geprononceerde neus, een verhoudingsgewijs kleine mond en enorme oren. *Dat is om beter mee te kunnen horen Roodkapje*, dacht ik. Een mens zit nooit verlegen om angstaanjagende associaties.

‘Kom zitten’, nodigde hij me uit en hij wees mij een fauteuil bij de kachel. ‘Wat eten?’ Ik knikte. Hij haalde iets uit de oven, legde dat op een bord en reikte het mij zwiingend aan. Het waren twee dikke, gebraden kippenpoten. Ze dropen van het vet, maar waren mals en vol van smaak.

‘Heerlijk!’, sprak ik met volle mond.

‘Ook wat drinken?’, vroeg de schipperstrui.

‘Graag’, antwoordde ik. Pas op dat moment merkte ik dat ik een vreselijke dorst had. Ik kreeg een grote mok warme thee, waarin groene bladeren dreven. Ik klokte de beker in één keer leeg.

Vanaf dat moment stopte de film. Ik viel in een diepe, droomloze slaap.

Midden in de nacht werd ik wakker. Een smalle streep maanlicht viel tussen de gesloten gordijnen naar binnen. Er sloop een schim door de kamer. De hond op de bank begon zachtjes te grommen. Verward keek ik rond in het donkere vertrek. Waar was ik ook al weer? Ik hield mijn adem angstig in. Wie liep daar? Het silhouet schreed sierlijk naar de buffetkast en vandaar naar de keuken, waar de koelkastdeur openging. In het licht zag ik een dunne gedaante staan, een vrouw met lang steil haar, gekleed in slechts een wijd T-shirt. Ze vulde een glas.

‘Hallo’, zei ik zo zachtjes mogelijk. Om de reactie die ik veroorzaakte, zouden we nog vaak lachen; ze sprong van schrik een gat in de lucht; het ijskoude drankje uit het glas gutste op haar gezicht en in haar decolleté. Later vertelde ze: ‘Het was een vreemde sensatie die je me bezorgde.’

Nadat ze zich een beetje had afgedroogd, deed ze een schemerlampje aan en liep naar mij toe. Ik lag half opgevouwen in de fauteuil met een wollen plaid over me heen. Ze boog zich naar me toe, bekeek me en vroeg nieuwsgierig: ‘Wie ben jij dan?’

Ik stak mijn hand uit. ‘Ik ben Floe.’

Ze negeerde mijn uitgestoken hand, ging weer rechtop staan en keek op me neer: ‘Hoe kom jij hier in deze stoel terecht dan?’

Ik probeerde te glimlachen. ‘De man die hier woont heeft mij meegenomen. Ik stond met autopech langs de snelweg.’

‘Okay, zo ben ik hier ook terechtgekomen. Trouwens, ik ben Elise.’ Nu stak ze haar arm naar mij toe. Ik drukte die kort. Ze had een kleine, smalle, maar gespierde hand en een stevige greep.

‘Wil je ook wat drinken?’, vroeg ze.

‘Water alsjeblieft’, antwoordde ik beleefd.

Elise vulde haar eigen glas opnieuw en hield dat van mij onder de kraan. Ze ging naast me zitten op de brede leuning van de stoel en trok een gedeelte van de plaid over zich heen. Onze schouders raakten elkaar. ‘Proost’, klonk ze, en tikte haar glas voorzichtig tegen het mijne. ‘*Don’t be afraid in the dark*’, fluisterde ze in mijn oor. ‘Het is hier goed toeven op deze hoeve. Staat je auto nog langs de snelweg?’ Ik knikte. ‘Weet je,’ vertelde ze, ‘toen ik hier kwam, was het net zulk weer: regen, wind, nat, koud. Wat was ik blij dat iemand zich over mij ontfermde. Dat gebeurde, even denken, twee jaar geleden. Ik was op weg naar het vakantieadres van mijn ouders in Luxemburg.’ Elise sloeg een arm om mij heen en legde haar hoofd op mijn schouder. Ze rook aangenaam, bijna vertrouwd. Toen ik mijn glas leeg had, pakte ze het uit mijn hand en zette het op het tafeltje naast onze stoel. Ze streekte met haar vingers licht over mijn hoofd. ‘Welterusten’, zei ze zachtjes.

Vrijwel meteen viel ik weer in slaap, lekker warm voor de nog nagloeiende kachel. Ik werd wakker doordat mijn gastheer de volgende ochtend langs mijn fauteuil liep. Van onder mijn nog halfgesloten oogleden zag ik hoe hij de hond naar buiten liet, de kachel oppookte, aanvulde met gekloofde stukken hout en in een grote koekenpan eieren ging bakken. Ik bewoog een beetje, stijf van de ongewone houding waarin ik de nacht had doorgebracht en snoof de lucht op die vanuit de keuken naar mij toe dreef. Elise kwam binnen, boog zich over mij heen en bestudeerde mij

met wijd opengesperde ogen. Ze waren mooi, die ogen van haar. Groot, rond en amberkleurig, omgeven door prachtige lange wimpers. Heel anders dan die van mij. Die waren lichtblauw en als ik lachte, namen ze een bijna Aziatische vorm aan.

‘Goedemorgen’, groette ze. Ze rekte zich uit. Slank en gespierd was ze, zag ik. ‘Ook een goedemorgen’, zei ik een beetje ongemakkelijk. De hond gromde. Elise ging aan tafel zitten. ‘Kom, we gaan gezellig ontbijten met Ulleke.’